

Richard (ou Ricold de Monte Croce) par DÉMÉTRIOS CYDONIS, retraduite en latin par Bartholomæus Picensus de Monte Arduo, se trouve dans le *Parisinus 1191* de l'ancien fonds grec, du f. 89 recto au f. 115 verso. Afin que le lecteur puisse apprécier la façon dont Bartholomæus Picensus a compris son rôle de traducteur, nous croyons devoir publier ici le début du chapitre premier (f. 90 recto) :

Περὶ τῶν ἀρχικωτέρων αἰρέσεων τοῦ
νόμου Μωάμετ. α^{ον}.

Πρῶτον τοίνυν προσήκει μαθεῖν τὰς ἀρχαιοδεσφέρας αἰρέσεις, ἅς ὁ τῶν Σαρακη-
νῶν τίθησι νόμος, καθ' ἃς μάλισα τῷ θεῷ νόμῳ ἐναντιοῦται. Ἰζέον τοίνυν ὅτι
πάντα τὸν τῶν ἀρχαίων αἰρετικῶν βόρβορον, ὃν ὁ διάβολος ἐν τοῖς ἄλλοις διηρη-
μένως κατέσπειρεν, εἰς τὸν Μαχούμετ ἀθρόον ἐξήμεσεν. Οὗτος γὰρ μετὰ μὲν τοῦ
Σαβελλίου ἀρνεῖται παντελῶς τὴν τριάδα, δυάδα δὲ τινα τίθησι ἐν τοῖς θεοῖς
ἀνάλογον ἐκφαίνειν ἐν ἑαυτῇ δυναμένην, πάσης δὲ ἐτερότητας οὐσαν ἀρχήν.
Ἐποτίθησι γὰρ αὐτὴν τε τὴν θεῖαν οὐσίαν καὶ τὴν ταύτης ψυχὴν · ὅθεν εἰς τὸ
Ἄλκοράνον πληθυντικῶς εἰσάγει διαλεγόμενον τὸν θεόν, ὡς δοκεῖν αὐτὴν τοῦ
θεοῦ ψυχὴν καὶ αὐτὸν τὸν Χριστὸν ἄλλης παρὰ τὸν θεὸν ὑπάρχειν οὐσίας, καὶ
ἐλάττονος τοῦ θεοῦ καὶ ὑποτεταγμένης αὐτῷ, συμφερόμενος ἐν τούτοις Ἄρειφ καὶ
Εὐνομίφ, ὑποτιθεῖσι τὸν Χριστὸν ψιλὸν εἶναι κτίσμα, πάντων μέντοι τῶν ἄλλων
ὑπερέχον. Αὕτη δὲ ἡ δόξα ἐκ τῶν Πλατωνικῶν ὠρμηῖσθαι δοκεῖ, ὑποτιθεμένων
τὸν ἄκρον θεὸν πατέρα πάντων καὶ δημιουργόν · ἐξ οὗ τινα νοῦν ἔλεγον πρῶτον
ἀπορρηθῆναι, ἐν ᾧ πάντας εἶναι τοὺς λόγους τῶν ὄντων, καὶ ὑψηλότερον πάντων,
ὃν καὶ πατρικὸν νοῦν προσηγόρευον · καὶ μετὰ τοῦτον εἶναι τὴν τοῦ κόσμου
ψυχὴν, ἐφεξῆς δὲ τὰ λοιπὰ κτίσματα. Τὰ τοίνυν ἐν ταῖς γραφαῖς περὶ τοῦ υἱοῦ
τοῦ θεοῦ λεγόμενα, ταῦτ' ἐπ' ἐκείνων τὸν νοῦν ἀνῆγον ἐκείνοι, μάλισα τῷ καὶ τὴν
θεῖαν γραφὴν τὸν υἱὸν τοῦ θεοῦ, θεοῦ σοφίαν καὶ θεοῦ λόγον καλεῖν · ἢ δόξη καὶ
ἢ τοῦ Ἄθινσένα συνάδει, ὃς ὑπὲρ τὴν τοῦ θρώτου (sic) οὐρανοῦ ψυχὴν τὴν
πρῶτην νόησιν ὑποτίθησι αἰνοῦσαν τὸν πρῶτον οὐρανόν, ἧς ἐπέκεινα ἐν τῷ ἄκρῳ
τὸν θεὸν καθιδρύει. Οὕτω τοίνυν · οἱ Ἄρειανοὶ ἐνόμισαν περὶ τοῦ υἱοῦ τοῦ θεοῦ
ὡς εἴη κτίσμα, ὑπερέχον πάντων τῶν ἄλλων κτισμάτων, οὗ μεπιτέοντος πάντα
τὸν θεὸν δεδημιουργηκέναι · ὅθεν καὶ ὁ Μωάμετ ὑποτίθησι τὸν Χριστὸν ἀγιώτατον
καὶ ἐναρετώτατον ἄνθρωπον ὑπὲρ πάντας τοὺς ἄλλους ἀθρώπους · διαρρηθῆναι
δὲ τι ἐν αὐτῷ φησὶν εἶναι καὶ ὑπὲρ ἄνθρωπον. (F. 90 v° :) Ὀνομάζει γὰρ αὐτὸν
λόγον θεοῦ καὶ ψυχὴν τοῦ θεοῦ, τὸ δὲ θεὸν κατ' ἀλήθειαν λέγεσθαι παντάπασι
γελοῖον ἡγεῖται · καὶ πρὸς τὴν ἀπόδειξιν τούτου δυοὶ μάλισα χρῆται, ἐνὶ μὲν τῷ
δι' αὐτὸν τὸν Χριστὸν μηδὲ πώποτε περὶ ἑαυτοῦ τοῦτο διίσχυρῖσασθαι ἢ εἰπεῖν,
ἐτέρῳ δὲ τῷ καὶ τούναντίον εἰπεῖν · ὅθεν φησὶν, ὡς οἱ Χριστιανοὶ φασί, τὸν
Χριστὸν εἶναι θεόν.

